

Tisková zpráva

agentury EU pro drogy v Lisabonu

EVROPSKÁ ZPRÁVA O DROGÁCH 2022: NEJDŮLEŽITĚJŠÍ BODY

Nabídka drog i poptávka po nich se vrací ke stavu před pandemií COVID-19

(14. 6. 2022, LISABON — **EMBARGO do 11:00 SEČ / 10:00 Lisabon**) Rychlé oživení nabídky a užívání drog po změnách zaznamenaných v souvislosti s onemocněním COVID-19 je jedním z témat, na které dnes upozornila **agentura EU pro drogy (EMCDDA)** při zveřejnění své **Evropské zprávy o drogách 2022: trendy a vývoj**.⁽¹⁾ Zpráva přináší nejnovější přehled situace v oblasti drog v Evropě a zabývá se dlouhodobými trendy a vznikajícími hrozbami. V době, kdy mezinárodní situace přináší nové výzvy, se zpráva zabývá také tím, jak probíhající celosvětové události mohou ovlivnit dynamiku drogové problematiky v Evropě do budoucna.

Každoročně vydávaná zpráva popisuje, jak se vyvíjí drogová situace v Evropě a jak se do drogového trhu promítají inovace. Dostupnost drog zůstává v celé EU na vysoké úrovni (v některých případech, jako např. u kokainu, překračuje úroveň před pandemií) a nově se objevují další vysoce účinné a nebezpečné látky. Zpráva rovněž ukazuje, jak narůstá rozmanitost konopných produktů a jak v Evropě roste produkce syntetických drog.

V oblasti užívání drog byl rovněž zaznamenán návrat na úroveň před pandemií. Například analýza odpadních vod v některých městech odhalila nárůst užívání kokainu, cracku, amfetaminu a metamfetaminu v letech 2020 až 2021.⁽²⁾ Jak jsou opatření související s onemocněním COVID-19 v Evropě rozvolňována, dochází k návratu poskytování léčby drogové závislosti a dalších služeb do stavu „obvyklého provozu“ a zároveň zůstávají zachovány některé z inovativních postupů přijatých během lockdownu (služby elektronického zdravotnictví, telemedicína).

Evropská komisařka pro vnitřní věci Ylva Johansson říká: „Pokračující nárůst výroby syntetických drog v EU nám ukazuje neutuchající snahu organizovaných zločineckých skupin těžit z nelegálního obchodu s drogami a ohrožovat veřejné zdraví a bezpečnost. Obavy vzbuzuje obzvlášť skutečnost, že partnerství mezi evropskými a mezinárodními zločineckými sítěmi vede v Evropě k rekordní dostupnosti kokainu a k průmyslové výrobě metamfetaminu. To přináší potenciál pro nárůst jeho užívání a škod s tím spojených. EU a její členské státy budou i nadále čelit těmto nastupujícím hrozbám prostřednictvím společného úsilí založeného na prioritách EU v oblasti trestné činnosti a na protidrogových a bezpečnostních strategiích EU.“

Ředitel agentury EMCDDA Alexis Goosdeel dodává: „Poselství této zprávy lze shrnout třemi slovy: *všude, všechno, všichni*. Klasické drogy nebyly nikdy dřív tak dostupné a navíc se objevují vysoce účinné nové látky. V dnešní době může být jakákoli látka s psychoaktivními vlastnostmi drogou, jelikož se stírají hranice mezi legálními a nelegálními látkami. A každý může být přímo či nepřímo postižen, protože problémy s drogami zhoršují většinu dalších významných zdravotních a sociálních výzev, kterým dnes čelíme. Tato zpráva přichází v době, kdy se velké celosvětové události dotýkají všech oblastí našeho života. Prostřednictvím vlastních analýz současných trendů a vznikajících hrozeb EMCDDA zkoumá, jak tento vývoj může v budoucnu ovlivnit problémy s drogami v Evropě. Pevně věřím, že složité politické otázky v oblasti drog dokážeme řešit pouze tehdy, pokud naše reakce založíme na vyváženém a na důkazy založeném pochopení problému.“

Nadále se objevují nebezpečné nové psychoaktivní látky – v centru pozornosti jsou katinony

Nové psychoaktivní látky (NPS) se v Evropě i nadále objevují s frekvencí jedna týdně, což představuje problém pro veřejné zdraví. V roce 2021 bylo prostřednictvím **systému včasného varování EU** (EWS) poprvé hlášeno 52 nových drog, čímž se celkový počet nových psychoaktivních látek monitorovaných **EMCDDA** zvýšil na 880. V roce 2021 bylo poprvé hlášeno 6 nových **syntetických opioidů**, 6 **syntetických katinonů** a 15 nových **syntetických kanabinoidů**. Dnes je zveřejňována rovněž nová zpráva o úspěšnosti systému včasného varování (EWS), jelikož síť EWS slaví 25. výročí. ⁽³⁾

V roce 2020 bylo v Evropě zachyceno rekordní množství nových psychoaktivních látek (27 členských států EU, Turecko a Norsko) v celkovém množství 6,9 tuny (41 100 záchytů). Ze zachyceného materiálu 3,3 tuny představovaly syntetické katinony, které se často prodávaly jako náhrada zavedených stimulancií (např. kokain, MDMA). Po zavedení kontroly syntetických katinonů v Číně pocházela v roce 2020 většina těchto látek, které byly předmětem obchodu do Evropy, z Indie, což pravděpodobně odráží přizpůsobení trhu právním kontrolám a narušení dodávek. Na konci roku 2021 agentura **EMCDDA** monitorovala 162 syntetických katinonů, což z nich činí druhou největší kategorii nových psychoaktivních látek po syntetických kanabinoidech (224 sledovaných). Rekordní pašování syntetických katinonů do Evropy a zprávy o jejich dopadech (např. otravách) vyvolaly nová opatření. V roce 2021 byla posouzena rizika dvou syntetických katinonů **3-MMC** a **3-CMC** a Evropská komise navrhla jejich kontrolu v celé EU.

Konopí — nový vývoj v oblasti nejoblíbenější nelegální drogy v Evropě

Vývoj v oblasti konopí přináší nové výzvy pro to, jak se země začínají stavět k nejčastěji užívané nelegální droze v Evropě. Konopné produkty jsou stále rozmanitější, včetně extraktů z konopí a produktů určených ke konzumaci (s vysokým obsahem THC) a CBD produktů (s nízkým obsahem THC). Rovněž se mění evropské přístupy a politiky v oblasti konopí a jejich záběr se postupně rozšiřuje. Kromě kontroly nelegálního konopí nyní politiky zahrnují regulaci konopí pro lékařské a jiné účely.

V roce 2020 činil průměrný obsah THC v hašiši 21 %, téměř dvojnásobek v porovnání s obsahem v rostlinném konopí (11 %), což zvrátilo trend zaznamenávaný v posledních letech, kdy mělo rostlinné konopí obvykle vyšší potenci. To odráží inovace na trhu, jelikož výrobci hašiše, obvykle ze zemí mimo EU, podle všeho reagovali na konkurenci ze strany evropských producentů marihuany. Zpráva také upozorňuje na obavy spojené s přimícháváním syntetických kanabinoidů do konopných produktů, z nichž některé mohou být vysoce potentní a toxické. Uživatelé, kteří se domnívají, že zakoupili přírodní konopné produkty, si nemusí být vědomi toho, že produkt obsahuje syntetické kanabinoidy a že jsou vystaveni vyšším zdravotním rizikům.

Známky nárůstu výroby drog, obchodování s nimi a jejich dostupnost v Evropě

V roce 2020 bylo odhaleno více než 350 nelegálních laboratoří na výrobu drog, včetně některých velkých výroben kokainu, metamfetaminu a katinonů. Nejnovější analýza naznačuje, že dostupnost kokainu v Evropě zůstává vysoká, což s sebou přináší řadu zdravotních hrozeb. V roce 2020 bylo v EU zachyceno rekordních 213 tun kokainu (202 tun v roce 2019) a bylo odhaleno 23 laboratoří (15 laboratoří v roce 2019).⁽⁴⁾

Dostupnost amfetaminu je také vysoká a může být na vzestupu. V roce 2020 členské státy EU zachytily rekordních 21,2 tuny (15,4 tuny v roce 2019) a bylo odhaleno 78 laboratoří na výrobu amfetaminu (38 v roce 2019). Zpráva poukazuje na rostoucí počet středně velkých a velkých varen metamfetaminu odhalených v Evropě. Výroba a nabídka metamfetaminu se v Evropě v poslední době mění. Tento vývoj představuje riziko širší dostupnosti a potenciál pro nárůst míry jeho užívání.

Počet zlikvidovaných laboratoří na výrobu MDMA (29) zůstal v roce 2020 relativně stabilní. Kromě toho bylo odhaleno 15 výroben katinonů (5 v roce 2019) a zajištěno 860 kg chemických prekurzorů pro výrobu katinonů (438 kg v roce 2019). V menší míře byly v EU v roce 2020 odhaleny také nelegální laboratoře vyrábějící heroin, ketamin, GBL a DMT.

Klíčovou otázkou, kterou zpráva nastoluje, je, zda klesá objem trhů s drogami na darknetu. Zdá se, že aktivitu na těchto trzích ovlivnila řada faktorů (např. činnost trestněprávních orgánů, problémy s doručováním zásilek, podvody). Na konci roku 2021 se odhadované denní příjmy dramaticky snížily na necelých 30 000 EUR (ve srovnání s 1 milionem EUR v roce 2020). Zdá se, že sociální sítě a aplikace pro rychlé zasílání zpráv jsou upřednostňovány jako bezpečnější a pohodlnější zdroj dodávek, což podtrhuje potřebu reakcí v této oblasti.

Potřeba rozšířit služby v oblasti léčby a minimalizace škod

Zpráva zdůrazňuje potřebu rozšířit v Evropě nabídku léčby a služeb minimalizace škod pro injekční uživatele drog. V roce 2020 pouze **Česko, Španělsko, Lucembursko a Norsko** uvedly, že splnily cíle Světové zdravotnické organizace (WHO) do roku 2020 poskytovat minimálně 200 injekčních stříkaček na osobu injekčně užívající drogy, a mít v substituční léčbě 40 % populace vysoce rizikových uživatelů opioidů, což je ochranný faktor proti předávkování drogami. V roce 2020 byl v EU odhadem jeden milion vysoce rizikových uživatelů opioidů a 514 000 klientů v opioidové substituční léčbě, což naznačuje celkové pokrytí léčbou 50 %. Mezi jednotlivými zeměmi však existují velké rozdíly a poskytování léčby je v mnoha členských státech EU stále nedostatečné.

Injekční užívání drog je spojeno se závažnými zdravotními problémy, jako jsou infekční nemoci, předávkování a úmrtí. Zatímco injekční užívání heroinu je na ústupu, rostou obavy ohledně injekčního užívání širší škály látek, včetně amfetaminů, kokainu, syntetických katinonů, opioidů na předpis a dalších psychoaktivních léků.

V roce 2020 došlo v EU odhadem k 5 800 úmrtím v důsledku předávkování nelegálními drogami. Většina těchto úmrtí byla spojena s přítomností více drog, obvykle zahrnující kombinace nelegálních opioidů, jiných nelegálních drog, léků a alkoholu. ⁽⁵⁾ Kromě vysoké dostupnosti kokainu v Evropě zprávy naznačují, že může narůstat užívání cracku, vyskytující se nyní mezi zranitelnými uživateli drog v rostoucím počtu měst a zemí. Crack se obvykle kouří, ale lze jej užívat také injekčně, a je spojen s řadou zdravotních a společenských škod (např. infekční nemoci a násilí). Dlouhodobé trendy ukazují, že v roce 2020 požádalo v Evropě o léčbu v souvislosti s užíváním cracku odhadem 7 000 klientů, což představuje trojnásobek počtu z roku 2016.

Mezinárodní situace: nové výzvy a potenciální hrozby

Drogová situace v Evropě může být ovlivněna vývojem, k němuž dochází na mezinárodní úrovni. Dnešní zpráva se zabývá nedávným vývojem v **Afghánistánu** a na **Ukrajíně** a možnými důsledky pro oblast drog. Ačkoli na posouzení plného dopadu těchto událostí je příliš brzy, k získání informací pro politiku a reakce bude zapotřebí cílené sledování situace.

Přestože Tálibán v roce 2022 zakázal v **Afghánistánu** výrobu nedovolených drog, jejich prodej a obchodování s nimi, pěstování máku podle všeho pokračuje. Současné finanční problémy země by mohly učinit příjmy z drog důležitějším zdrojem příjmů, což by mohlo vést k nárůstu pašování heroinu do Evropy. Další klíčovou otázkou je, zda se Evropa stane spotřebitelským trhem pro metamfetamin vyráběný v Afghánistánu. V současné době dodávají tuto drogu na trh EU evropští výrobci. V nedávné době však byla v **Afghánistánu** zaznamenána rozsáhlá výroba metamfetaminu z chvojníku (ephedra) a nárůst záchytů této drogy na zavedených trasách obchodu s heroinem.

K nejistotě ohledně drogové situace v Evropě přispěla válka na **Ukrajíně**. Lidé, kteří byli v léčbě drogové závislosti na Ukrajině, budou tvořit malou část osob hledajících útočiště v EU. Tito jednotlivci budou potřebovat kontinuitu léčby i služby přizpůsobené jejich specifickým potřebám a jazyku. Závažnější je, že osoby prchající před konfliktem byly pravděpodobně vystaveny závažnému psychickému stresu, což je do budoucna činí potenciálně zranitelnějšími vůči problémům se zneužíváním návykových látek. Válka by také mohla způsobit změny tras obchodování s drogami, protože pachatelé trestné činnosti zneužívají zranitelnosti nebo se vyhýbají postiženým oblastem.

Předseda správní rady agentury EMCDDA Franz Pietsch uzavírá: „Dnešní zpráva poskytuje strategický a ucelený přehled drogové situace v Evropě a jejích důsledků pro veřejné zdraví a bezpečnost. Je to základní zdroj, který má tvůrcům politik a odborníkům v oblasti drog pomoci zlepšit jejich připravenost a reakci. V tomto týdnu slavíme 25. výročí evropského systému včasného varování před novými psychoaktivními látkami (EWS). Vzhledem k tomu, že se stále objevují nové drogy, je zapotřebí větší podpora národních systémů včasného varování a větší důraz na forenzní a toxikologické testování, aby bylo možné lépe odhalovat vznikající hrozby, reagovat na ně a chránit veřejné zdraví.“

(¹) *Evropská zpráva o drogách 2022* (25 jazyků) — https://www.emcdda.europa.eu/edr2022_en

Národní údaje, o které se zpráva opírá (Statistický věstník 2022) — https://www.emcdda.europa.eu/data/stats2022_en
Zpráva popisuje situaci v oblasti drog do konce roku 2021, a to na základě údajů z roku 2020 a případně z roku 2021.

(²) https://www.emcdda.europa.eu/news/2022/2/latest-wastewater-data-reveal-drug-taking-habits-75-european-cities_en

(³) https://www.emcdda.europa.eu/publications/rapid-communication/update-eu-early-warning-system-2022_en

(⁴) Poslední analýzy trhu EU s kokainem a metamfetaminem — https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets_en

(⁵) Miniprůvodce EMCDDA v reakci na problémy s drogami — https://www.emcdda.europa.eu/publications/health-and-social-responses-a-european-guide_en